

naas By, Bjerreby Sogn, da enhver Opgivelse og eventuel Nedlæggelse af Bondejord i et allerede forud med saa talrig en Husmands- og Indsibber-Klasse belejret Sogn som Bregninge, ikke kan være Andet end til Skade for samme, idet Skatteevnen selvfølgelig maa aftage, medens Skattebyrden ved enhver Forpølse af den nævnte Klasse kan voge ikke blot i samme men i dobbelt Forhold, og maa det saa meget mere fraraades, at det Ansøgte bevilges, som at mulig i Udsigt staaende fortsat Magelæg af lignende Beskaffenhed til Arrondering af Stamhusets Hovedgaardstart og deraf følgende eventuelle Opgivelse eller Nedlæggelse af Bondejord upaatvovelig vil medføre Bregninge Sogns Ruin". Jeg kan selvfølgelig ikke afgjøre, hvorvidt den høitærede Indenrigsminister har modtaget disse Erklæringer eller ei, men det synes dog at antyde, at begge de respektive Sogneraad allerede nu ere overbeviste om, at det ikke bliver ved den ene Gaard, hvorimod de mene, at der vil følge noget mere efter. For nogen Tid siden døde en Fæster af en Gaard derovre, og jeg troede, at den ærede Indenrigsminister allerede havde faaet et Andragende om ogsaa at indtage tre Marker af denne Gaards Torde, thi de høre netop til det, der antages at skulle indbrages; men har han ikke faaet et saadant Andragende, vil det vistnok komme en af de første Dage. Den høitærede Indenrigsminister kan vel sige med Hensyn til disse Erklæringer, at det jo i Reglen er Bønder, som sidde i Sogneraadene, og at man ikke kan tage Hensyn til deres ensidige Anskuelse og Bemærkninger, men den høitærede Indenrigsminister ser jo Sagen bedømt fra forskellige Sider, og det maa vel være Erklæringer fra Ministerens Retstjeneste, til hvilke han væsentlig maa tage Hensyn. Den Retstjenest, som tjener bedst til Sagen, og som nærmest er inde i den, har imidlertid, efter hvad jeg med temmelig Visshed veed, ligesaa vel som Sogneraadene udtalt sig bestemt imod et saadant Mageskifte, og vi have saaledes fra to Sider Erklæringer om det høist Uheldige i et saadant Mageskifte. Hvis den ærede Indenrigsminister helter til den Anskuelse, som for kort Tid siden blev fremsført her i Salen, da der var Tale om Arbejderforholdene, nemlig at man saavidt mulig skulde sørge for at forhindre en Forpølse af Befolkningen i Danmark, vilde en Fremgangsmaade som den her omtalte være rigtig. Lad os da paa enhver Maade søge at rive Fæstestederne ned, thi det er aldeles vist, at Befolkningen paa Fæstegodsstet snarere aftager end tiltager, og fra Thorseng udvander der aarlig unge Menneſter i Mængde for at søge en anden Virksomhed i fremmede Lande; men man maa ikke forglemme, at det ikke er Staklerne og dem, vi helst ville være af med, der gaa bort, men det er Ungdommen og Kraften, som vandrør ud, medens Alderdommen og Sammenligheden bliver tilbage. Naar der fra den

anden Side er blevet talt om Fæsteforholdene, skal jeg bemærke, at det navnlig fra et statsøkonomisk Standpunkt betragtet vilde være høist uheldigt og høist ulykkeligt, om en saa drifrig og dygtig By som Kroense skulde være undergivet den døde Haand. Der er noget Særgeligt i det i enhver Henseende Hæmmende og Lammende, der har rammet denne By. For nogle Aar siden var det ikke engang muligt at opdrive $\frac{1}{2}$ Skp. Land til en Bådeanstalt, som ønskedes anlagt i Kroense; Skibsbyggeriet og al anden Virksomhed er undergivet den enkelte Mands Naade, og skal der nu ikke engang være Fæstehuse, men kun Leiehuse, vil det gaa endnu mere tilbage. Kroenserne erindre endnu med en vis Bæmød, at en Mand — han er nu død, men han vil dog erindres af Nogle her i Forsamlingen, det var Dr. Lehmann — en Gang paa et Besøg derovre sagde, at hvis Kroense var sin egen Herre, vilde det blive en Perle i Danmarks Krone; men Kroense er ikke bleven sin egen Herre og er heller ikke bleven en Perle i Danmarks Krone. Der er ogsaa fra enkelte Sider talt om det Fortrædelige ved disse Fæsteforhold, ved disse feudale Forhold, og man hører fra en vis Side Jubel, naar saadanne Udtalelser fremkomme, men jeg tror, at de, der have denne Anskuelse, kun maa kjende meget lidt til Forholdet og tale derom som den Blinde om Farverne. De, der have denne Anskuelse, skulde tage derover og se paa de virkelige Forhold, og de ville da vist komme til en anden Anskuelse. Et Bølgeflag fra Kroense ligger en lille stakkels D, Kurs, en af disse „uheldige“ Der, som for et hundrede Aar siden gik over til fri Eiendom, hvoraf Følgen er bleven, at den er bleven udstykket, og at Den vel maaske er bleven overbefolket, men det er en livlig og kraftig Befolkning; der er en kraftig Mand og en livlig Udvikling, idet den ene Bygning reiser sig efter den anden, det ene Skibshæderi reiser sig efter det andet, medens derimod Kroense, saaledes som det er, ingeninde bliver en Perle, skjøndt det kunde blive det. Det er saaledes, jeg har opfattet Fæsteforholdene derovre, og det er ogsaa saaledes, at man derovre for Dieblilket opfatter dem. Saa vidt jeg kan se af Ministeraltidenden, har Thorseng af bortfæstet Hovedgaardsjord 73 D. 6 Skp. 3 Fdk., som antages efterhaanden at skulle mageskiftes med Fæstegods, som ligger i Nærheden af Baldemarslot. — Jeg har tilladt mig at stille denne Forespørgsel til den høitærede Indenrigsminister, og jeg har nu tilladt mig at give en Oplysning om, hvorledes man almindelig tror, at Stamhusbesidderens Tanke er. Det skulde gjøre mig ondt, om den høitærede Indenrigsminister, som siger, at han ikke tjener disse Forhold, skulde blive bragt ind paa en Straaplan, der kan føre videre, men jeg tvivler ikke om, at han, naar han vil se lidt nærmere paa den Plan, jeg har udviklet, ikke vil række Haand til, at den bliver udført.